

Slovenci predstavljajo popolnoma izdelan narod, z lastno kulturo. Njegove narodnostne meje so zelo jasne. Morda najbolj jasna pa je slovenska narodnostna meja proti zahodu. V tem pogledu bi delal z narodnostnega vidika težave le Trst. Vse to slovensko ozemlje stremi k popolnoma logični nacionalni, kulturni, politični in gospodarski združitvi, ki je doslej v zgodovini ni moglo doseči. Gospodarsko spada to ozemlje s Trstom vred v gospodarski blok s Srednjo Evropo in Podunavjem ter deloma Balkanom. Trst tudi edino v tem okviru lahko uspeva. S temi dejstvi in pa s spoznavanjem slovenske narodne individualnosti, njegove zgodovine, kulture in gospodarske pomembnosti, bi se bil pisec lahko seznanil. Tako ne bi mogel pisati o stvari v popolnoma potvorjeni obliki. S tem dela krivico vsem, ki jih krivo podučijo, in nam, ker ne računa na nas in naše življenjske potrebe in zahteve. Izključujemo seveda namene, ki jih je s svojim delom imel.

— šk —

Zapoznelo svobodoljubje

Gospod V. S., ki ga predstavlja uredništvo kot uglednega in preizkušenega javnega delavca s severa (menda je to Vekoslav Spindler iz Maribora), je priobčil v „Jutru“ članek pod naslovom „Samoprevara“. Varajo se namreč nekateri mladi ljudje, ki stopajo v naše politično življenje in si iščejo svoje organizacijske oblike izven tako imenovanega nacionalnega tabora. Po mnenju V. S. sta varljivi predvsem dve predpostavki novih političnih gibanj, namreč sodbi, da so stari slovenski politiki poznali na eni strani samo boj med liberalizmom in klerikalizmom, na drugi strani pa samo borbo za oblast. Kajti oblast je nujna vsaki resni politični skupini, ki hoče izvesti svoj program in brez nje tudi nove politične skupine ne bi mogle izhajati. Obširneje se bavi S. V. s prvo predpostavko nesmotrnega in škodljivega boja med liberalizmom in klerikalizmom, kot sodijo mlajši ljudje. V. S. skuša prepričati, da tudi njegova generacija, ki se je začela udeleževati v nacionalnem taboru v začetku stoletja, ni imela namena boriti se s klerikalizmom, tod napadi s te strani so jo izzvali v boj z njim. Ne da bi se teh napadov ustrašila, je tedanja generacija pogumno sprejela ta svetovnonazorski boj ter ga povezala z nacionalnim in ta dva vidika sta uravnavala vse njeno gospodarsko, socialno in kulturno delo. V. S. misli, da se zelo varajo tisti mladi politični delavci, ki mislijo, da so se naše razmere do danes bistveno izpremenile in da bodo oni lahko izhajali brez boja proti klerikalizmu. Sklep in nasvet mladim ljudem: Opustite samostojno politično delo, saj ne boste uspeli, ker ne gledate stvarno na naše razmere. Pristopite rajši v nacionalni tabor, le-tega pomladite in okrepite. Čez leta boste imeli tudi vi proti sebi mladino, ki bo dotlej zrastle in ki vam bo prav tako očitala storjene grehe. Danes mislite, da imate vi prav, pa se motite. Prav imamo mi.

Ne vem, če V. S. predvideva, da bo mladi rod čez 20 ali 30 let, presojujoč današnji boj, dal prav generaciji V. S. Vsekakor pa je potrebno, da smo si že danes na jasnem o naši politiki in posameznih političnih skupinah. Nekateri prizadeti so že odgovorili V. S., vmes je poseglo tudi uredništvo „Jutra“ in slednjič je še V. S. skušal izpopolniti svoj prvi članek. Tako je prišlo do dosti primitivne polemike, v kateri se gospodje izgublja v nekaterih majhnih očitkih in deloma sploh oddaljujejo od bistvenega vprašanja.

Gospodu V. S. kot politiku in javnemu delavcu bi moral čas in položaj, v katerem smo, vsaj dati misliti o vzrokih današnjega stanja. Če si seveda V. S. v čisto strankarskem gledanju in presojanju hoté ali nehoté ne prikriva dejstev, o katerih se je zadnja leta že zelo mnogo pisalo in ki so že do precejšnje mere osvetlila pojav našega liberalizma in klerikalizma. Da, bil je potreben svetovnonazorski in narodni boj, treba je bilo izbojevati stvarno in miselno osvoboditev slovenskega človeka in ga pripraviti ter utrditi za politični boj. Toda vsaka taka miselna ločitev je resnična in uspešna le, če upošteva delujoče družbene sile in se poveže s tistimi, ki ženejo življenje k popolnejšim oblikam in sestavom. Če te skladnosti ni, postane taka ločitev usodna, ker je čisto papirnata,

oziroma skriva v sebi drugo vsebino in ne zadeva bistva problematike določene srede — bodisi narodne, gospodarske ali kulturne. Tiste sile, ki so razkrajale našo narodno osnovo in onespособljale ta preganjani in zatirani narod za uspešen politični boj, so ostale s to delitvijo v jedru neprizadete vse do današnjih dni. In se človek res sprašuje, kje je narodna zavest in svetovnonazorska trdnost, za katero je stremel naš nacionalni tabor nekaj desetletij, kot zatrjuje tudi V. S. Danes je mučno govoriti že samo s krogi našega nacionalnega izobraženstva (s tem, da v okviru teh pripomb o drugih ne govorimo, le-teh nočemo izvzeti), ki je nekaj desetletij deklamiralo za svojim političnim vodstvom različna radikalna, liberalna, napredna, demokratska gesla in nosilo vsa ta imena tudi v naslovih svojih političnih organizacij, pa o vsebini teh gesel nima niti pojma niti najmanjšega občutka zanje.

Kajti sicer tudi ne bi bilo mogoče tako žalostno in bedno razdobje, ki se je začelo pred dobrimi desetimi leti ter označeno nasprotje stopnjevalo in razkrilo v najbolj žarki luči. V spominu na ta čas ne moremo misliti drugega, kot da je samoprevara, če šteje V. S. današnji nacionalni tabor za varuha in branilca „liberalizma v duhovnem pogledu, svobodoljubja in svobodoumja“ in če hoče s tem dati svoji politični skupini življenjsko opravičilo in plemenit smisel. Kje so časi! Toda kaj je danes naravnejše kot to, da si ljudje po izkušnjah tolikih let iščejo novih, svojih političnih organizacij, ki jim bodo ob najtežjih življenjskih vprašanjih tega časa bolje služile kot obstoječe oficialne „kolikor toliko utrjene politične grupacije“. Dejstvo, da novi politični poskusi ne predstavljajo še velikega in strnjenega gibanja, niti malo ni v prid tezi V. S. Kdor si noče zakrivati očie pred našo resničnostjo, prav dobro pozna vzroke za to.

Čas je dejansko likvidiral nekdanji že „tradicionalni“ politični sestav na Slovenskem, ki ni nikdar ustrezal resničnim potrebam uspešne politične akcije Slovencev. Danes pa še celo ni mogoče resno govoriti o tem, kajti s tem se samo zakriva težka problematika, ki se je nagromadila do zadnjega časa. Politične skupine, ki so nekaj desetletij opirale svojo politično dejavnost na zgrešene predpostavke (če to dejavnost presojamo z vidika najširših plasti slovenskega naroda in ne z vidika posameznih skupin in slojev naše slovenske družbe), se danes ne morejo več poživiti niti z gesli o svobodnem duhu, svobodoljubju in svobodoumju. Obramba le-teh načel prehaja drugam. Zato danes tudi ni vprašanje o generacijski pomladitvi obstoječih političnih taborov, temveč o njihovi počasnejši ali hitrejši likvidaciji.

Članek V. S. spada v okvir še nekaterih člankov, v katerih obnavlja „Jutro“ spomin na pretekle boje političnega tabora, ki se danes imenuje nacionalnega. V slehernem od teh člankov je mladi generaciji namenjen očitek, da ne zna ceniti dela in npora tega tabora v preteklih časih. Naj bodo prizadeti brez skrbi. Če je v tem delu karkoli pozitivnega, bo to ostalo. Saj se ne dá nič izbrisati, četudi bi kdo hotel. Toda tudi politični neuspehi se ne dadó izbrisati in zanje je prav tako treba sprejeti politično odgovornost. Zadnja in najvišja sankcija pa je likvidacija političnih oblik, ki v določenem trenutku ne zmorejo več voditi novih življenjskih sil.

— tk —

O interfakultetnem zavodu za inozemske Jugoslovane

V lanskí 11. in 12. številki „Slovenskega Pravnika“ je objavil dr. Ivan Tomšič daljšo študijo z naslovom: Nekaj misli glede znanstvenega dela o inozemskih Jugoslovanih. Študija sama je zbudila že precej odmeva in komentarjev v javnosti. Predlog, ki ga je dr. Tomšič stavil, da bi se v Ljubljani na univerzi ustanovil poseben „Interfakultetni zavod za inozemske Jugoslovane“ je bil povsod brez pridržka sprejet. Tudi je splošna želja, da bi se ta zavod čimprej ustanovil.

Misli, ki jih je razvil predlagatelj, so v kratkem naslednje: Izven meja kraljevine Jugoslavije živi skupno 2,524.300 Slovencev, Hrvatov in Srbov. Ti žive zunaj deloma